

En legende innen europeisk danseteater

Av Monica Emilie Herstad

Med den internasjonalt anerkjente danseren og koreografen Pina Bausch' bortgang nylig, er en æra innen danseteatersegmentet å anse som avsluttet.

Pina Bausch, født i Tyskland i begynnelsen av annen verdenskrig, i 1940, ble betraktet som en av de viktige innovatørene innen det 20. århundres danseteater. Tidlig lærte hun ekspresjonistisk uttrykksdans hos Kurt Jooss ved Folkwang Academy i Essen, og deretter studerte hun ved Juilliard School i New York. I Tyskland startet hun opp som koreograf i 1962, og i 1973 fikk hun ansvaret for dansescenen ved Wupperthaler Buhnen, som sjefskoreograf, med et dansekompani som under hennes ledelse skulle utvikle seg til det verdensberømte Tanztheater Pina Bausch, i industribyen Wuppertal med sine 360 000 innbyggere, i Nordrhein-Westfalen.

Med stykker som blant annet *Café Müller* (1978), brøt hun med den klassiske balletts konvensjoner, noe som forårsaket kritikk lokalt, men som samtidig gav henne ros og anerkjennelse blant et stadig økende internasjonalt publikum, som en av tysk kultureksports merkevarer.

Typiske kontroversielle trekk ved hennes tidlige verk som dengang vekket oppsikt, var at hun lot dansere bevege seg nært publikum, og at hun kunne la danserne bevege seg på gulv dekket av løv og jord. Uttrykksformen var ikke plassert i en bestemt bevegelseslære som kunne videreføres som ny skole, eller metode, i motsetning til en forgjenger innen tysk ekspresjonisme-tradisjon, koreografen Mary Wigman. Det nye ved Bausch' styrke var at hun innførte en kollektiv samarbeidsform med et sett designere, hvor hennes idé som utgangspunkt var av like stor betydning som bevegelsen i seg selv. Slik bidro hun til sin tids samtidsverk, til tider med en politisk undertone.

«I'm not interested in how people move, but what moves them,» siteres hun, eller på originalspråket: «Mich interessiert nicht so sehr,

wie sich Menschen bewegen, als was sie bewegt.»), jfr. boken av Schulze-Reuber, *Das Tanztheater Pina Bausch*, fra 2005.

I fortsettelsen av sin karriere beskriver hun ofte universelle tema som forhold mellom mann og kvinne, og vansker og forsoning mellom dem. Deler av den senere kritikken mot hennes verk gikk ut på at hun etterhvert ble generell og kommersiell i forhold til valg av innhold og tema, det ble påpekt at hun utviklet seg i retning av å være mindre kompromissløs, og at hun i sjeldnere grad begikk kunstnerisk risiko. Hennes senere verk fikk mot slutten også likere titler, som *Sweet Mambo* (2008) vs *Bamboo Blues* (2007), se kritikk, vedlagt link til NY Times.

Etter hennes verk *Sieben Todsünden* (1976) basert på tekster av Kurt Weill och Bertolt Brecht, endret hun sin spillestil under prosessen med å utforske et eget sjikt mellom dans og teater, inspirert av blant andre Antonin Artauds teatersyn. Et annet skift skjedde etter hennes samarbeid med den kjente dramaturgen og scenekunstneren Raimund Hoghe i perioden 1980 – 1990, en fase som kunstfaglig sett karakteriseres som svært interessant.

Bausch har medvirket i Pedro Almodovars Oscar-vinnende film *Talk to Her*. Men hennes filmdebut var intet mindre enn i Federico Fellinis film *E la nave va* (1983). Wim Wenders klargjør en dokumentar om hennes arbeid for realisering til høsten.

Pina Bausch rakk ikke å bli invitert til Norge, men besøkte vårt naboland Sverige, med gjestespill under den spede begynnelsen av deres Dansens Hus der, i Stockholms Kulturby-år 1998, med blant annet det selvbiografiske verket *Café Müller* (bildet).

Hun mottok nylig den tyske scenekunstforenings ærespris for 2009, i tillegg til en rekke tidligere internasjonale priser og stipend. I takketalen for Kyoto Prize i 2007, gav hun uttrykk for å ha svært mange planer igjen å utføre. Lite kunne man ane i 2008 da jeg så hennes verk *Bamboo Blues*, som gjest ved India Theater Festival, at hennes tid snart skulle være ute.

Et av de mer betydningsfulle spor hun etterlater seg, er slik jeg ser det hennes egen dansefilm *Die Klage der Kaiserin* (1990). Med sin imponerende evne til å formidle en skjørhets og gjøre det smertefulle vakkert, bidro hun med sin film til å bygge kult-imaget rundt begrepet Pina Bausch. Det sært diva-aktige, så preget av alvor og intellekt.

The Guardians minneord påpeker det faktum at selv de mer kritiske tilskuere ikke lett vil glemme hennes minneverdige, surrealistiske forestillinger.

Pina Bausch endret danseteaterlandskapet, og hennes betydningsfulle innsats påvirket fremtidens koreografer, også den norske dansediaspora.

Bibliografi:

Raimund Hoghe: *Pina Bausch – Tanztheatergeschichte*, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, Germany, 1987

Schulze-Reuber, *Das Tanztheater Pina Bausch*, 2005

Anmeldelse av *Bamboo Blues* i NY Times: Glimpses of India, Eruptions of Chaos, Flashes of Choreography, Alastair Macaulay, 12.12.2008

Nekrolog i Deutsche Welle: German dance legend Pina Bausch dies at 68, Deutsche Welle, 30.06.2009

Pina Bausch i *Café Müller*: